पिण्याच्या पाण्याची टंचाई दूर करण्यासाठी हाती घ्यावयाच्या आकस्मिक उपाययोजना.

महाराष्ट्र शासन
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग
शासन निर्णय क्र. टंचाई-३०९९/प्र.क्र.३३/पापु-१४.
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२, दिनांक - १ फेब्रुवारी, १९९९.

संदर्भ:-(१) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू- १३८०/१४२३१७/म-७, दि. १२/९/१९८०.

(२) दुरुस्तीपत्रक महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू-१३८९/प्र.क्र.१३८/म-७, दि.१/१२/१९९३.

(३) शासन परिपत्रक महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू-१३८८/प्र.क्र.११४/म-७ दि.१४/२/१९९५.

(४) शासन परिपत्रक महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू-१३८८/प्र.क्र.११४/म-७ दि. ७/४/१९९५.

(५) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू- १३९५/प्र.क्र.५२/म-७, दि. १९/४/१९९५.

(६) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू- १३९५/प्र.क्र.१०५/म-७ दि. १२/२/१९९६.

(७) शासन निर्णय ग्रामविकास व जलसंधारण विभाग क्रमांक टंचाई-१०९२/सिआर-३०८५/ ४३, दि. १८.२.९२.

(८) शासन निर्णय ग्रामविकास विभाग क्रमांक टंचाई-१०९५/सिआर-१२५/४३, दि. ६ एप्रिल १९९५.

(९) शासन निर्णय महसूल व वन विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू-२३९४/प्र.क्र.-३४०/म-७, दि. १२ मे १९९५.

(१०) शासन निर्णय पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू-३०९७/ प्र.क्र.९९/म-७, दि. ३ जून १९९८

(११) शासन परिपत्रक पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग क्रमांक एससीडब्ल्यू -१०९७/ प्र.क्र.६६/म-७, दि. ३ जून १९९७.

प्रस्तावना :-

पिण्याच्या पाण्याच्या टंचाई निवारणार्थ घेण्यात येणाऱ्या आकस्मिक योजनांच्या संदर्भात, उपरोक्त संदर्भाधीन आदेशान्वये, आवश्यक त्या सूचना निर्गमित केल्या आहेत. वरील सर्व सूचना विचारात घेऊन, एकत्रित आदेश निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

वर प्रस्तावनेत नमूद केल्यानुसार संदर्भात नमूद केलेले विविध आदेश अधिक्रमीत करुन शासन आता खालीलप्रमाणे एकत्रित आदेश निर्गमित करीत आहे.

१. ज्या गावात/वाड्यात (केंद्रीय नागरी क्षेत्रासह) पिण्याच्या पाण्याची तीव्र टंचाई (दर दिवशी २० लिटर्स प्रती डोई यापेक्षा कमी पाणी पुरवठा होत असेल), निर्माण होईल व जेथे दीड कि लोमीटरच्या परिसरात पाण्याचा उद्भव नसेल तेथे पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी खाली नमूद केलेल्या भाग (एक) व भाग (दोन) मध्ये दर्शविलेल्या आकस्मिक पाणी पुरवठा योजना, प्राधान्यानुसार घेण्यास जिल्हाधिका-यांना परवानगी देण्यात येत आहे.

भाग (एक):- आकस्मिक उपाययोजना.

(अ) अस्तित्वात असलेल्या विहिरी खोल करणे, खोदणे आणि पुनर्जिवित करणे.
(ब) जुन्या विहिरींची दुरुस्ती करणे.
(क) अस्तित्वात असलेल्या सार्वजनिक विहिरी खोल करणे व दुरुस्त करणे.
(ड) नदी नाल्याच्या पात्रात बुडक्या घेणे.
(ई) अत्यावश्यक असेल त्या ठिकाणी खाजगी विहिरी अधिग्रहीत करणे.

भाग (दोन):- आकस्मिक उपाययोजना.

उपरोक्त भाग (एक) मधील उपाययोजनाद्वारे पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करणे शक्य नसल्यास, टँकर/बैलगाडीद्वारे पाणी पुरवठा करणे.

२. उपरोक्त भाग (एक) आकस्मिक उपाययोजनांतील (अ) (ब) (क) आणि (ड) येथील उपाययोजनांना मंजूरी देण्याची वित्तीय मर्यादा खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात येत आहे.

अ.क्र.	उपाययोजना	जिल्हाधिका-यांचे अधिकार रुपये	विभागीय आयुक्तांचे अधिकार रुपये
		१२,०००/- पर्यंत	१५,०००/- पर्यंत
१)	अस्तित्वात असलेल्या विहिरी खोल करणे, खोदणे आणि पुनर्जिवित करणे		
२)	जुन्या विहिरींची दुरुस्ती करणे	२,०००/- पर्यंत	५,०००/- पर्यंत
३)	अस्तित्वात असलेल्या सार्वजनिक विहिरि दुरुस्त करणे.	५,०००/- पर्यंत	१०,०००/- पर्यंत
४)	नदीच्या पात्रात बुडक्या घेणे	१०,०००/- पर्यंत १,०००/- [illegible]	

प्रस्तुत आदेशानुसार, [illegible] असलेल्या ज्या खाजगी विहिरींच्या बाबत, खोल करणे, खोदणे अथवा पुनर्जिवित करण्याच्या उपाययोजना घेण्यात येतील अशा खाजगी विहिरींच्या प्रकरणी, आवश्यकतेनुसार त्या विहिरी अधिग्रहीत करण्याचे शासनाचे अधिकार जिल्हाधिकारी व [illegible] संबंधीत विहिर तालुकाकडून [illegible] निश्चित करुन घ्यावेत.

उपरोक्त कामे मंजूर करताना ती निविदा मागवून व त्यातील कमी दराची निविदा स्विकारुन मंजूर करावीत [illegible] निविदाना स्थानिक वृत्तपत्रातून /प्रसिध्दी माध्यमातून व्यापक प्रसिध्दी देण्यात यावी.

[illegible]-1243(अ)(20[illegible]-2-99)1-अ.

२१७

विहीर खोल करण्याठी [illegible] केल्यानंतर पाणी लागेल, याची निश्चित खात्री करून घ्यावी.

३. आकस्मिक उपाययोजनेअंतर्गत, [illegible] पाण्याचा प्रश्न सोडविण्यासाठी अत्यावश्यक असेल त्या ठिकाणी, खाजगी विहिरी [illegible] अधिग्रहण करून प्रश्न सोडविला येईल. 'महाराष्ट्र [illegible] पाणीपुरवठ्यासाठी अधिग्रहण अधिनियम १९८३" अन्वये, लेखी आदेश काढून [illegible] पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी [illegible] विहिरींचे अधिग्रहण करण्याचे अधिकार जिल्हाधिकारी [illegible] अशा अधिकाऱ्यांस देण्यात आलेले आहेत. या अधिनियमातील तरतुदीनुसार, तसेच [illegible] सुचविलेल्या सुधारित अधिनियम १९९२ मधील तरतुदीनुसार अधिग्रहीत विहिरीच्या मालकाला द्यावयाच्या अधिग्रहण [illegible] पुरवठा व निश्चित करण्यात येईल अशा [illegible] कार्यवाही करावी.

सदर अधिग्रहण [illegible] देण्यात यावे.

अ) उक्त अधिनियमातील कलम ८ (अ) नुसार रु. १००/- प्रतिदिन या समान दराने अधिग्रहण मोबदला देण्यात यावा.

<u>किंवा</u>

ब) उक्त अधिनियमातील कलम ८ (ब) [illegible] विहिर मालकाने पाणी उपसण्यासाठी साधनसामग्री उपलब्ध करून दिलेली नसल्यास [illegible] १५० लि. [illegible] ५० पैसे व साधनसामग्री [illegible] करून दिल्यास प्रति माणशी १५० विहिर मालकाने पाणी उपसण्यासाठी [illegible] लि. पाण्यासाठी रु. ५/- [illegible] अधिग्रहण मोबदला [illegible] यावा.

४. उपरोक्त परिच्छेद [illegible] मध्ये नमूद [illegible] पिण्याच्या पाण्याचा [illegible] शक्य होणार नाही, अशाच ठिकाणी निवारणार्थ भाग १ मधील आकस्मिक उपाययोजना [illegible] पाणी पुरवठा करणे ही अत्यंत खर्चीक [illegible] टँकरद्वारे पाणी पुरवठा करण्यात यावा. [illegible] उपयोग करण्यात यावा. जेव्हा शासकीय [illegible] टँकर्स/वाहने [illegible] खाजगी टँकरद्वारे पाणी पुरवठा करण्यास जिल्हाधिकारी यांनी मंजुरी द्यावी. टँकर/वाहने अपुरे पडतील अशा [illegible]

५. ज्या गावात पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा टँकर/बैलगाडीने करणे आवश्यक वाटेल, त्या गावाची संयुक्त पहाणी करण्यासाठी जिल्हाधिकारी [illegible] खालीलप्रमाणे समिती गठीत करावी.

		अध्यक्ष
१.	[illegible]	सदस्य
२.	उपजिल्हाधिकारी ([illegible])	सदस्य
३.	गटविकास अधिकारी	सदस्य सचिव
४.	तहसिलदार	

उपरोक्त समितीने टँकर/बैलगाडीने [illegible] पाणी पुरवठा करणे आवश्यक असल्याचा [illegible] पाणी पुरवठा करण्याविषयी दाखला दिल्यानंतर जिल्हाधिकारी [illegible] आदेश देतील.

एम-1243[illegible](1200-2-99)

६. टँकरने पाणी पुरवठा करतांना [illegible] शासकीय टँकरचा वापर करावयाचा आहे. तथापि जिल्ह्यात शासकिय टँकरची कमतरता असुन, खाजगी टँकर लावणे आवश्यक झाले तर खाजगी टँकर भाड्याने घेण्यासाठी जिल्हाधिका-यांनी निविदा मागवाव्यात व कमीत कमी दराची निविदा स्विकारावी. मात्र [illegible] वेळोवेळी मंजूर केलेल्या दरापेक्षा जास्त नसावेत.

अ) सध्या दि. १ जून १९९८ [illegible] खाजगी टँकर्सना द्यावयाचे दर खालीलप्रमाणे निश्चित करण्यात आलेले आहेत.

टँकरची क्षमता	प्रति दिन भाडे रु.	प्रति कि.मी.भाडे रु
		४.४२
७.५ मे.टन	६२०.०० [illegible].००	६.२१
१० मे.टन	९५० [illegible].००	७.५७
१२ मे.टन	११५२ [illegible].००	

वर निश्चित केलेल्या क्षमतेचे टँकर्स उपलब्ध न झाल्यास तसेच खाजगी ट्रकवर टाकी ठेऊन त्याचे रुपांतर टँकरमध्ये केल्यास प्रत्येक ट्रकची पाणी वाहण्याची क्षमता ट नी ट्रक प्रत्यक्षात किती पाणी वाहतो हे [illegible] वर निश्चित केलेल्या दराच्या प्रमाणात [illegible] ट्रकला भाडे देण्यात यावे.

ब) १ एप्रिल ते ३० जून या [illegible] करिता ज्या बैलगाड्या पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी भाड्याने घेण्यात येतील त्यांना प्रतिदिनी जास्तीत जास्त रु. ९०/- इतका दर देण्यात यावा.

७. टँकरने/बैलगाडीने पाणी पुरवठा करण्याची उपाययोजना ग्रामीण भागास लागू आहे. तथापि ज्या नगर परिषदांना स्वखर्चाने टँकर/बैलगाडीद्वारे 'क' वर्गीय नागरीक्षेत्रास अनुज्ञेय आहे [illegible] अशा 'ब' वर्ग नगरपरिषदांच्या क्षेत्रात [illegible] पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करता येत नसेल [illegible] करण्यात यावा. या नगरपरिषदा [illegible] खर्चाने टँकर/बैलगाडीने पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा जिल्हाधिका-यांकडे मंजुरीसाठी [illegible] करतांना संबंधीत नगरपरिषदांची [illegible] पुरवठा करण्यासाठी आवश्यक ती धनराशी उपलब्ध संबंधीत नगरपरिषदांनी पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा [illegible] धनराशी उपलब्ध करुन देणे [illegible] करुन दिलेली आहे, आणि सदरहू धनराशी [illegible] खात्री करुन घ्यावी व खालील अटींच्या नगरपरिषदेस शक्य होणार नाही, याची जिल्हाधिका-यांनी [illegible] पाणी पुरवठा करण्यात यावा. अधीन राहून सदर नगरपरिषदेस टँकरने/बैलगाडीने [illegible]

अ) संबंधीत नगर परिषदेचे क्षेत्र हे संबंधीत जिल्हाधिका-यांनी टंचाईग्रस्त म्हणून घोषित केले आहे.

ब) संबंधीत 'ब' वर्ग नगरपरिषदेला टँकर/बैलगाडीद्वारे पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी संबंधित जिल्हाधिका-यांची परवानगी घेण्यात यावी. ही परवानगी देतांना, "संबंधीत नगर परिषदेने आवश्यक ती धनराशी, पिण्याचे पाणी पुरवठा करण्यासाठी उपलब्ध करुन दिली असून, [illegible] धनराशी सदरहू नगरपरिषद या कारणासाठी उपलब्ध करुन देऊ शकणार नाही, [illegible]" असा दाखला देणे आवश्यक राहील.

क) एका वित्तिय वर्षात एका 'ब' वर्ग [illegible] ला जास्तीत जास्त रु. १२.०० लक्ष [illegible] खर्च, टँकर/बैलगाडीद्वारे पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा करण्यासाठी आवश्यक तिथे मंजूर करता येईल.

८. आकस्मिकता योजना भाग (१) व भाग (२) वर होणाऱ्या खर्चासाठी जिल्हाधिकाऱ्यांना, विभागीय आयुक्तांमार्फत लेखाशिर्ष, " २२४५, नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय-०१--पिण्याच्या पाण्याचा पुरवठा (एक) निकडीच्या पाणी पुरवठा योजना-८२२४५००९३" अंतर्गत पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागामार्फत अनुदान उपलब्ध करुन देण्यात येईल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(रु.न.देशमुख)
उप सचिव , महाराष्ट्र शासन.

प्रति,
१) विभागीय आयुक्त, (सर्व)
२) सदस्य सचिव ,महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
३) संचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा, पुणे.
४) मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
५) जिल्हाधिकारी, (सर्व).
६) मुख्य कार्यकारी अधिकारी जिल्हा परिषद, (सर्व)
७) जिल्हा पाणी पुरवठा अधिकारी तथा अधिक्षक अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
८) कार्यकारी अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, (सर्व)
९) विभागीय उपसंचालक, भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा (सर्व).
१०) जिल्हा वरिष्ठ भूवैज्ञानिक भूजल सर्वेक्षण व विकास यंत्रणा (सर्व).
११) कार्यकारी अभियंता (ग्रामीण पाणीपुरवठा) जिल्हा परिषद (सर्व).
१२) महालेखापाल , महाराष्ट्र -१ (मुंबई लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता)
१३) महालेखापाल , महाराष्ट्र -२ (नागपूर लेखा परिक्षा/लेखा व अनुज्ञेयता)
१४) जिल्हा कोषागार अधिकारी, (सर्व)
१५) मुख्य लेखा परिक्षक स्थानिक निधि लेखा, मुंबई.
१६) वित्त विभाग, मंत्रालय मुंबई
१७) महसूल व वन विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१८) जल विकास व जलसंधारण विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१९) पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभागातील सर्व मंत्रालयीन अधिकारी ,व कार्यासन अधिकारी.
२०) निवडनस्ती, पापु -१४

मशिका-1243(1)(1200-2-99)3.